

Наталія ЦИНТАР,

orcid.org/0000-0002-1014-1347

*аспірант кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) natatsyntar@ukr.net*

СЕМАНТИЧНИЙ РІВЕНЬ ЕМОТИВНОСТІ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ

У статті здійснено компаративний аналіз семантичного рівня репрезентації емотивності у творах авторів-жінок XIX та XXI ст.. Було проведено семантичне дослідження емотивності за аксіологічним розмежуванням емоцій (позитивні, негативні, амбівалентні). Суцільна вибірка становить 3 354 лексико-семантичні репрезентації відповідних емоційних станів. Встановлено, що негативну емотивність представляють 50 алосем, позитивну емотивність – 26 алосем та амбівалентну емотивність – 11 алосем. Доведено, що за загальною кількістю контекстуальних реалізацій у творах авторів-жінок XIX ст. група позитивних емоцій є найбільш репрезентативна, водночас у творах авторів-жінок XXI ст. група негативних емоцій є найчисельнішою. Негативна емотивність у творах авторів-жінок є найбільш репрезентативна та налічує 1 629 прикладів, в яких було виділено 39 алосем у творах авторів-жінок XIX ст. та 49 алосем – у XXI ст. Найщільнішу контекстуальну відтвореність мають такі алосеми негативної емотивності: *anger* «злість» (170), *fear* «страх» (130) та *despair* «відчай» (75). Було визначено, що такі алосеми негативної емотивності, як *depression* «депресія», *despicableness* «презирливість», *disbelief* «зневіра», *dismay* «тривога», *hesitation* «вагання», *hopelessness* «безнадійність», *humiliation* «приниження», *hysteria* «істерика», *panic* «паніка», *revulsion* «огода», *suspicion* «підозра», трапляються лише в досліджуваних творах XXI ст. Алосема негативної емотивності *boredom* «нудьга» знаходить своє лексико-семантичне відтворення лише в творах XIX ст. Позитивну емотивність у досліджуваних творах представляють 1 276 репрезентацій, з них 865 – у творах XIX ст. та 411 – у творах XXI ст. У творах авторів XIX ст. позитивна емотивність реалізується у 25 алосемах, а в творах XXI ст. – у 26 алосемах. Виявлено, що такі алосеми позитивної емотивності в творах авторів-жінок, як *pleasure* «приємність» (195), *joy* «радість» (191), *happiness* «щастя» (146), мають найбільшу кількість репрезентацій. Найменш репрезентативними є такі алосеми позитивної емотивності: *desire* «жадання», *pity* «жалість», *patience* «терпіння», *respect* «повага» та *romance* «романтика». За кількістю репрезентацій амбівалентна емотивність є найменш репрезентативною та налічує 449 прикладів, що становить 190 – у XIX ст. та 259 – у XXI ст.. Найбільш репрезентативними алосемами амбівалентної емотивності є *excitement* «хвилювання» (118), *surprise* «здивування» (93) та *shock* «шок» (56). Аналіз трьох видів емотивності підтверджує факт, що емотивний компонент як аксіологічний репрезентатор алосеми є першорчерговим під час перцепції коду комунікативного акту, який у досліджуваному дискурсі віддзеркалює культурно-мисленнєвий досвід як наратора, так і епохи загалом.

Ключові слова: негативні емоції, позитивні емоції, амбівалентні емоції, лексико-семантичні репрезентації, алосеми, комунікативний акт.

Natalia TSYNTAR,

orcid.org/0000-0002-1014-1347

*Postgraduate Student of the Department of the Germanistic,
General and Comparative Linguistics
of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi, Ukraine) natatsyntar@ukr.net*

SEMANTIC LEVEL OF THE ENGLISH DISCOURSE EMOTIVITY

The article is devoted to the comparative analysis of the semantic representation of the emotivity in the literary works of the female authors in the XIX and XXI centuries. The semantic research of the emotivity was conducted according to the axiological differentiation of the emotions (positive, negative, ambivalent). The total selection of the lexical semantic representations of the category of emotivity contains 3 354 examples. It was stated that the negative emotivity is presented by 50 alothemes, positive emotivity – 26 alothemes and ambivalent emotivity is presented by 11 alothemes. It is was proved that according to the general amount of the contextual realization in the literary works of the female authors of XIX century the group of the positive emotions is the most representative, at the same time in the works of the female authors of the XIX century the group of the negative emotions is the most quantitative. The negative emotivity in the literary works of the female authors is the most representative and has 1 629 examples among which were found 39 alothemes in the texts of the XIX century and 49 alothemes in the XXI century. The followings alothemes of the negative emotivity have the densest contextual reproduction: *anger* (170), *fear* (130) and *despair* (75). It was noticed that such alothemes

of the negative emotivity as depression, despicableness, disbelief, dismay, hesitation, hopelessness, humiliation, hysteria, panic, revulsion, suspicion are found only in the texts of the XXI century. The alotheme of the negative emotivity boredom has its lexical semantic recreation only in the works of the XIX century. 1 276 examples represent the positive emotivity in the literary works under investigation: 865 in the XIX century and 411 in the XXI century. The positive emotivity in the works of the female authors of the XIX century is realized by 25 alothemes whereas in the works of the XXI century – in 26 alothemes. It was discovered that such alothemes of the positive emotivity in the works of the female authors as pleasure (195), joy (191), happiness (146) have the biggest quantity of the representations. The least representative are the followings alothemes of the positive emotivity: desire, pity, patience, respect and romance. According to the amount of the lexical semantic examples ambivalent emotivity is the least representative and has 449 examples: 190 – XIX century and 259 – XXI century. The most representative alothemes of the ambivalent emotivity are excitement (118), surprise (93) and shock (56). The analysis of the three types of the emotivity confirms the fact that the emotive component as an axiological representator of the alotheme is first and foremost during the perception the code of the communicative act that reflects the cultural thinking experience both of the narrator, and the corresponding literary epoch.

Key words: negative emotions, positive emotions, ambivalent emotions, lexical semantic representations, alothemes, communicative act.

Постановка проблеми. В останнє десятиліття з боку лінгвістів спостерігається відродження інтересу до теоретичного та практичного вивчення емотивного боку мови, що зумовило виникнення нового напрямку лінгвістичних досліджень – емотіології, або лінгвістики емоцій.

Під емотивною функцією мови розуміють можливість виражати мовними засобами психічний стан мовця, його емоції та почуття, емоційне ставлення до предмета, об'єкта, адресата мовлення та ситуації спілкування. Комунікативна здатність – одна з найважливіших властивостей емоцій. Вони пронизують усі сфери життя та знаходять своє відображення в мові, тобто їх опосередкування, маніфестацію у мовленні, що супроводжується внутрішнім і зовнішнім переживанням.

Аналіз досліджень. Емотивність визначається у лінгвістичній науці як «іманентно властива мові семантична властивість виражати системою своїх засобів емоційність як факт психіки; відображені в семантиці мовних одиниць соціальні та індивідуальні емоції» (Шаховский, 1984). Дослідження питання реалізації семантики емоціогенної лексики в тексті наштовхнуло лінгвістів (Лосева, 1973) на думку, що мовлення є інформативним, а мова – це код, який потрібно привести в дію, і що саме завдяки тексту розкриваються нові імпліцитні виразні сили мови та її номінативні потенції.

Через механіку й моторику дій персонажів письменники прагнуть висвітлити психологічну основу жестів, вчинків тощо (Корнева, 2011). Невербаліка в комунікативному акті за допомогою міміки, жестів і фізіологічних змін в організмі доповнює індуктивно-прагматичну інтенцію мовця. Релевантна емотивна конотація здійснює «семантичне представництво оцінного ставлення суспільства до об'єктів відображення» (Schneider, 2006). Деталізація невербальної експресії емоцій художніх персонажів у процесі відтворення

загального змісту твору спрямовує читача на правильну перцепцію задуму наратора.

Мета статті – проаналізувати семантичний рівень репрезентації емотивності у творах авторів-жінок XIX та XXI ст.

Виклад основного матеріалу. Семантичне дослідження емотивності у творах авторів-жінок нашого наукового пошуку базується на аксіологічному розмежуванні емоцій (позитивні, негативні, амбівалентні). Суцільна вибірка становить 3 354 лексико-семантичні репрезентації відтворення емотивності художнього твору, які було, відповідно, розподілено на три групи:

1) негативна емотивність, яку представляють 50 алосем – *fear* «страх», *shame* «сором», *unhappiness* «нещастя», *despair* «відчай», *horror* «жах», *sorrow* «сум», *nervousness* «нервозність» та інші;

2) позитивна, яку представляють 26 алосем – *delight* «захват», *gratitude* «вдячність», *happiness* «щастя», *kindness* «доброта», *love* «любов», *merriment* «радість» та інші;

3) амбівалентна (водночас і позитивні, і негативні), яку представляють 11 алосем – *amazement* «розгубленість», *excitement* «хвилювання», *shock* «шок», *surprise* «здивування», *worriedness* «переживання» та інші.

Таблиця 1

Семантична репрезентація емотивності в творах авторів-жінок

Групи емоцій	XIX ст.	XXI ст.	Загальна кількість
Негативні	749	880	1629
Позитивні	865	411	1276
Амбівалентні	190	259	449
Всього	1804	1550	3354

Співставлення репрезентацій емотивності за аксіологічною ознакою (Рис. 1), показує, що за

загальною кількістю контекстуальних реалізацій у творах авторів-жінок XIX ст. група позитивних емоцій є найбільш репрезентативна, водночас у творах авторів-жінок XXI ст. група негативних емоцій є найчисельнішою:

Негативна емотивність у творах авторів-жінок є найбільш репрезентативна та налічує 1 629 прикладів (49 % від загальної кількості семантичних репрезентацій у творах авторів-жінок). Однак бачимо, що в творах авторів-жінок XIX ст. рідше відтворювалися негативні емоції (749 – XIX ст.), тоді як у творах авторів-жінок XXI ст. – частіше відтворено негативні емоції (880 – XXI ст.).

У результаті аналізу групи репрезентацій негативної емотивності було нараховано 39 аloseм у творах авторів-жінок XIX ст. та 49 аloseм – у XXI ст. (наприклад, *anger* «злість», *disappointment* «розчарування», *distress* «страждання», *fear* «страх», *grief* «горе», *indignation* «обурення», *irritation* «роздратування та інші).

Найщільніша контекстуальна відтвореність характерна таким аloseмам негативної емотивності в творах авторів-жінок: *anger* «злість» (170), *fear* «страх» (130), *despair* «відчай» (75), *bewilderment* «бентеження» (73), *disappointment* «розчарування» (72), *sadness* «смуток» (64), *shame* «сором» (64), *irritation* «роздратування» (63), *indignation* «обурення» (59), *fierceness* «лють» (52), *nervousness* «нервозність» (52), *offence* «образа» (51).

Негативну емотивність у досліджуваних творах авторів-жінок найчастіше репрезентує аloseма – *anger* «злість», яка налічує 170 прикладів, з яких 82 – у XIX ст. та 78 – у XXI ст. Бачимо, що відносно однаково кількість разів автори-

жінки обох століть відображали емоційний стан *anger* «злість», застосовуючи переважно пряму вербальну (*cry, frown, exclaim, scream, yell* тощо) й номінативну (*anger, bitterness, displeasure, rage* тощо) та непряму номінацію емотивності. Наприклад: “*“Oh, the little villain! That’s the way he meant to pay me for keeping my word to Mother. I’ll give him a hearty scolding and bring him to beg pardon’, cried Jo, burning to execute immediate justice.”* (Alcott, 1996) – вигук перед лайливим звертанням в окличному реченні (*Oh, the little villain!* «О, малий негідник!») вказує на високий ступінь емоції головної героїні твору Л. Олкот «Маленькі жінки»; Джо погрожує Джону (*I’ll give him a hearty scolding* «Я його відшмагаю від душі»), що є непрямым відображенням *злості*; слова автора, які характеризують тон, яким говорить персонаж (*cried Jo, burning to execute immediate justice* «крикнула Джо, згораючи від бажання встановити справедливість»), доповнюють емотивну ідею цього ЕМК.

Виявлено, що часто наратори-жінки, застосовуючи пряму адвербіальну номінацію, підсилювали тон емоції *злість*, означуючи дієслово, яке у своїй семантичній структурі вже містить емосему *злість* (*to exclaim angrily, to hiss angrily, to face angrily, to push smb angrily, to round at smb angrily*), наприклад: “*‘Stop being so ridiculous! Love doesn’t come into it,’ he admonished, rounding on her angrily.*” (Harris, 2007).

Друга за кількістю репрезентацій негативної емотивності – емосема *fear* «страх», яка відтворена в 130 прикладах, найчастіше прямою номінативною (*fear, agitation, fright* тощо), ад’ективною (*afraid, scared, alarmed, frightened* тощо) та непрямою стилістичною номінацією, наприклад:

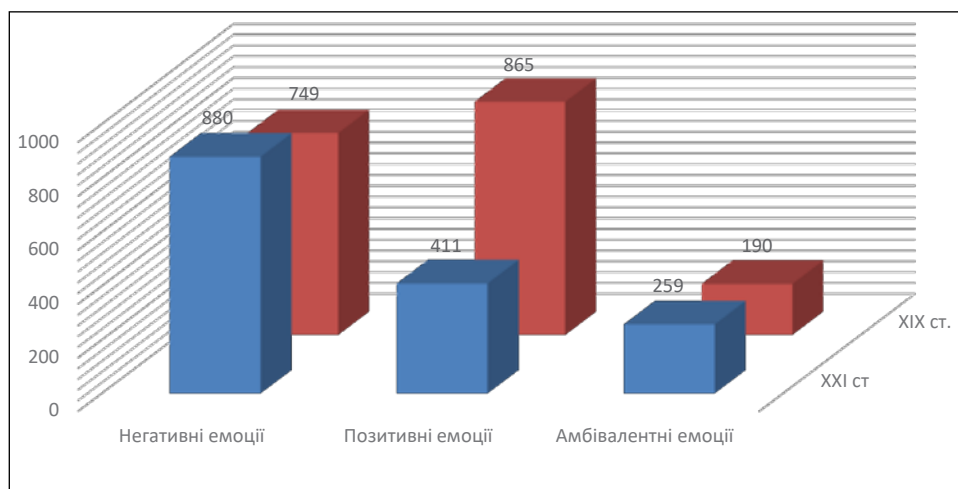

Рис. 1. Кількісне співвідношення семантичних репрезентацій емоцій у творах авторів-жінок XIX та XXI століття

“*Cold fear gripped her in case it wasn't him.*” (Harris, 2007) – метафора посилює художню образність відтворення емоційного стану. Водночас помічаємо, що увага авторів-жінок XXI ст. послабилася до емоційного стану *fear* «страх», оскільки кількість репрезентацій більша в XIX ст. (74 приклади), ніж в XXI ст. (56 прикладів).

Особливістю відтворення емоційного стану *fear* «страх» у творах авторів-жінок XXI ст. є часте використання метафори, в складі якої присутні іменники *heart* (*heart in her mouth, heart shuddered, heart went out to her, heart flipped, heart pounded*) та *stomach* (*stomach is cold, feels with the stomach, stomach full of melting ice*), наприклад: “*Her heart in her mouth, she knocked on the front door and waited.*” (Harris, 2007); “*His stomach is full of melting ice. Behind him Simeon breathes quietly, like a man with a knife.*” (Mendelson, 2008). В умовах екзистенційно-антропологічної кризи *страх* – це результат онтологічної та соціокультурної самотності людини, яка втратила відчуття безпеки й занурилася в нестримне суперництво, яке є безглуздим і небезпечним.

Третьою за кількістю репрезентацій негативної емотивності у творах авторів-жінок є аloseма *despair* «відчай», яка налічує 75 прикладів (28 – XIX ст. та 47 – XXI ст.). Бачимо, що з плином часу увага нараторів до цього емоційного стану збільшилася майже вдвічі. Пряма ад’єктивна (наприклад: “*After making eight fruitless calls and being told that either they couldn't afford an assistant because trade was bad, or that it was a family business and they didn't employ any outsiders, Julia felt desperate.*” (Harris, 2007) та непряма стилістична номінації (наприклад: “*Her own face stiffens as he collapses.*” (Mendelson, 2008) найчастіше відтворюють ці прояви емоційного стану *despair* «відчай» у досліджуваних творах.

Аloseма негативної емотивності *boredom* «нудьга» (6) знаходить своє лексико-семантичне відтворення лише в творах XIX ст. Ще в XVII ст. Г. Гегель стверджував, що «нудьга виникає через те, що «Я» не в змозі заповнити саме себе собою ж, але одночасно прагне знайти зміст самого себе» [https://royallib.com/read/gegel_fridrih_nauka_logiki.html#0]. Суспільство в Англії в XIX ст. палко вірило: «Нудьга вічна, якщо Бога не існує».

Водночас такі аloseми негативної емотивності, як *depression* «депресія» (20), *despicableness* «презирливість» (2), *disbelief* «зневіра» (17), *dismay* «тривога» (33), *hesitation* «вагання» (36), *hopelessness* «безнадійність» (18), *humiliation* «приниження» (5), *hysteria* «істерика» (11), *panic*

«паніка» (33), *revulsion* «огоида» (6), *suspicion* «підозра» (3), спостерігаємо лише в досліджуваних творах XXI ст. Це свідчить про високий дисонанс емоційно-когнітивного сприйняття сьогодення, який супроводжується почуттям сильного душевного болю та безвихідності.

Найменш репрезентативними аloseмами негативної емотивності в творах авторів-жінок є такі: *boredom* «нудьга» (8), *despicableness* «презирливість» (7), *exhaustion* «виснаження» (9), *madness* «божевілля» (6), *regret* «шкодування» (9), *revulsion* «огоида» (6), *suspicion* «підозра» (8), *timidity* «боязкість» (9).

Позитивна емотивність. З психологічного погляду позитивні емоції є важливим життєвим стимулом, який регулює діяльність і спрямовує поведінку людини, сприяє високій працездатності, творчості, збереженню здоров'я (Изард, 2007).

Позитивну емотивність у досліджуваних творах авторів-жінок представляють 1 276 репрезентацій (38 %), з них 865 – у творах XIX ст. та 411 – у творах XXI ст. (див. Табл. 1). У творах авторів XIX ст. позитивна емотивність реалізується у 25 аloseмах, а в творах XXI ст. – у 26 аloseмах (наприклад, *calmness* «спокій», *delight* «захват», *happiness* «щастя», *joy* «радість», *kindness* «доброта», *love* «любов», *relief* «втіха», *sympathy* «співчуття», *tenderness* «ніжність» тощо).

Аналіз вибірки показав, що такі аloseми позитивної емотивності в творах авторів-жінок, як *pleasure* «приємність» (195), *joy* «радість» (191), *happiness* «щастя» (146), *love* «любов» (84), *merriment* «веселість» (82), *satisfaction* «задоволення» (66), *delight* «захват» (60), *interest* «цікавість» (56), *pride* «гордість» (45), *kindness* «доброта» (42), мають найбільшу кількість репрезентацій.

Позитивну емотивність у досліджуваних творах авторів-жінок найчастіше репрезентує аloseма *pleasure* «приємність», яка налічує 195 прикладів. Бачимо, що в творах XIX ст. майже втричі частіше (145 прикладів) наратори відтворювали емоційний стан *pleasure* «приємність», ніж у XXI ст. (50 прикладів). З філософського погляду часто *приємність* ототожнюється зі щастям. Згідно з Кантом, у феноменальному світі справність бажання чуттєво подразненого суб’єкта скерована на реалізацію об’єкта, існування якого подано йому розумом як таке, що обіцяє *приємність*. Щастя є наслідком заспокоєння всіх можливих наявних схильностей і потягів, що наповнюють чуттєве ество людської істоти (Kant, 1966). Стосовно лінгвістичного відтворення емоції *pleasure* «при-

емність», то було помічено, що наратори активно застосовували опосередковану номінацію, наприклад: “...the four sisters, who sat knitting away in the twilight, while the December snow fell quietly without, and the fire crackled cheerfully within. It was a comfortable room, though the carpet was faded and the furniture very plain, for a good picture or two hung on the walls, books filled the recesses, chrysanthemums and Christmas roses bloomed in the windows, and a pleasant atmosphere of home peace pervaded it.” (Alcott, 1996). Пряма ад’єктивна номінація теж яскраво передає емотивну ідею авторів-жінок, відображаючи переважно ненапружені емоційні стани: “He was always pleased to see her and ready to stop for a few minutes and catch up on how she was getting on.” (Harris, 2007).

Друга за частотою відтворення позитивної емотивності в творах авторів-жінок – аloseма *joy* «радість», яка налічує 191 приклад. Знову помічаємо велику різницю в кількості репрезентацій у різних століттях: 126 – у XIX ст. та 65 – у XXI ст. Арістотель – один із перших дав визначення радості: «...бути в змозі повністю використати наші фізичні та ментальні ресурси» (Aristotle, 1941). Сучасніший підхід до визначення запропонував Лазаурус: «Радість виникає в результаті процесу прагнення до прогресу та швидким чи повільним рухом до мети» (Lazaurus, 1991). Контекстуальна реалізація художньо-ідейного задуму відтворення емоції «радість» відбувається за допомогою непрямої лексико-семантичної та синтаксичної номінації, наприклад: “A quick, bright smile went round like a streak of sunshine. Beth clapped her hands, regardless of the biscuit she held, and Jo tossed up her napkin, crying, ‘A letter! A letter! Three cheers for Father!’” (Alcott, 1996).

Аloseма *happiness* «щастя» посідає третє місце за кількістю відтворення позитивної емотивності в досліджуваних творах авторів-жінок і налічує 146 прикладів (88 – XIX ст. та 58 – XXI ст.). Як і у двох попередніх прикладах, прослідковується тенденція до зменшення кількості репрезентацій відповідної емоції. Очевидно, що перцептивно-образний і ціннісний компоненти цієї аloseми позитивної емотивності з розвитком англомовного суспільства зазнають змін. Відтворення емоції «щастя» найчастіше відбувається за допомогою прямої номінації через лексико-семантичні засоби, що виражають емоції (вигуки та емотивно-оцінна лексика), та непрямої стилістичної номінації. Водночас цей емоційний стан репрезентується як словами автора – “As they gathered about the table, Mrs. March said, with a particularly happy face, ‘I’ve got a treat for you after supper.’

(Alcott, 1996), так і в репліках художніх персонажів – “... I shall never forget that glorious summer evening, and always remember with delight that steep hill, and the edge of the precipice where we stood together, watching as splendid sunset mirrored in the restless world of waters at our feet – with hearts filled with gratitude to Heaven, and happiness, and love – almost too full for speech.” (Bronte, 1996). Образне порівняння наступного прикладу демонструє культурно-когнітивний фокус мислення суспільства – “...but especially with her dear brother John, she was as happy as a lark.” (Bronte, 1996) – саме журавель асоціюється зі щастям в англіців.

Найменш репрезентативними є такі аloseми позитивної емотивності: *desire* «жадання» (12), *pity* «жалість» (12), *patience* «терпіння» (11), *respect* «повага» (8), *romance* «романтика» (11).

У всіх аloseмах, що представляють позитивну емотивність, спостерігається зменшення кількості прикладів у творах XXI ст., порівняно з творами XIX ст. Тільки кількість аloseм *relief* «втіха» (21→27) та *sympathy* «співчуття» (5→17) збільшилася в творах XXI ст. Своє відтворення лише в творах авторів XXI ст. знаходить аloseма позитивної емотивності *hope* «надія» (11).

Емотивна амбівалентність – це складне поєднання протилежних почуттів, думок, бажань (Зелінська, 2001).

За кількістю репрезентацій у досліджуваних творах авторів-жінок амбівалентна емотивність є найменш репрезентативною та налічує 449 (13 %) прикладів: 190 – у XIX ст. та 259 – у XXI ст. (див. Табл. 1). 7 аloseм представляють амбівалентну емотивність творів XIX ст. – *amazement* «розгубленість», *curiosity* «допитливість», *excitement* «хвилювання», *puzzlement* «спантеличення», *shock* «шок», *surprise* «здивування», *worriedness* «переживання», водночас у творах XXI ст. знаходимо, окрім семи вищезгаданих, ще чотири: *perplex* «збентеження», *astonishment* «подив», *embarrassment* «замішання», *impression* «враження» – загалом 11 у творах XXI ст.

Найбільш репрезентативною аloseмою амбівалентної емотивності творів авторів-жінок є аloseма *excitement* «хвилювання», яка налічує 118 лексичних одиниць, з яких 71 – у XIX ст. та 47 – у XXI ст. Бачимо, що увага нараторів сьогодення до цього емоційного стану послабилася. Аналіз прикладів цієї групи доводить полярність чинників, що спричиняють цей вид емотивності, тобто знаходимо як позитивні (“If I had now, in some measure, got rid of the *mauvaise honte* [French ‘shyness’] that had formerly oppressed me so much; there was a pleasing excitement in the idea of entering

these unknown regions, and making my way alone among its strange habitants.” (Bronte, 1996)), так і негативні (“...flushed with excitement, and laughing, half in mirth and half in reckless desperation, as it seemed to me.” (Bronte, 1996)). Основну кількість прикладів цієї емоції представлено прямою номінативною номінацією в поєднанні з художнім означенням чи метафорою.

Друга за кількістю відтворень аloseма амбівалентної емотивності – *surprise* «здивування» (93): 53 – у XIX ст., 40 – у XXI ст. Бачимо, що цьому типу емотивності теж властива тенденція до зменшення уваги нараторів-жінок під час викладу ідейного задуму творів. Чим вищий ступінь інтенсивності емоції, тим більше позалінгвальних проявів прослідковується. Оскільки більша частина прикладів – це інтенсивні короткочасні емоції, то автори поруч із прямою номінацією описують і фізіологічний прояв емоції художнього персонажа, наприклад: “*Taken by surprise, Julia swung round, her colour rising, her heart thudding rapidly.*” (Harris, 2007). Здивування, що супроводжується вибухом сміху, відтворено в наступному прикладі: “*My mother uttered an exclamation of surprise and laughed.*” (Bronte, 1996). Знову причини цієї емоції як позитивні, так і негативні. Приємне здивування проілюструє такий приклад: “*She was so glad and surprised she took it right in her arms, and thanked him over and over.*” (Alcott, 1996). Неприємно здивована Джо («Маленькі жінки» Л. Олкот): “*She stood and stared at him for a minute, looking both surprised and displeased...*” (Alcott, 1996).

Аloseма *shock* «шок» у творах авторів-жінок посідає третє місце за кількістю репрезентацій і налічує 56 прикладів, однак помічаємо протилежну тенденцію, ніж у попередніх двох прикладах амбівалентної емотивності – менша кіль-

кість у творах XIX ст. (10), а більша – у творах XXI (46) ст. Стан шоку, зазвичай викликаний сильним спантеличенням, має астеничні наслідки, тобто у свідомості на певний час блокуються сигнали до руху чи дій: “*Amanda’s blue eyes darkened in shock as she whirled round and stared at Julia.*” (Harris, 2007). Автор застосовує пряму номінативну (*in shock*) та вербальну номінації (*stared*) для відтворення цієї емоції. У стані шоку художнім персонажам бракує слів для вираження емоції: “*I was so much shocked and terror-stricken that I could not speak, to ask the information I so much longed yet dreaded to obtain.*” (Bronte, 1996).

Висновки. Отже, лексико-семантичні одиниці негативної емотивності в нашому дослідженні фіксують у своїй семантиці відповідні емоційні аloseми. Бачимо, що хоча з плином часу кількість негативних емоцій у творах авторів-жінок зменшилась, ця група залишається найбільш репрезентативною. Відтворюючи позитивну емотивність у художньому творі, автори-жінки обох періодів майстерно вплітали в семантичну структуру розповіді символіку й метафору, що віддзеркалюють культурно-мисленнєвий досвід як наратора, так і епохи загалом. Амбівалентність почуттів є не менш важливим елементом переживання різних емоційних станів. Наведені приклади трьох видів емотивності (негативної, позитивної, амбівалентної) підтверджують факт, що емотивний компонент як аксіологічний репрезентатор аloseми є першочерговим під час перцепції коду комунікативного акту. Однак встановлення його виду можливе лише через встановлення іллокуції – комунікативної мети адресата, та врахування загальнотекстової емотивної тональності. Перспективним вважаємо дослідження аксіологічного аспекту емотивності творів авторів-чоловіків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зелінська Т. М. Амбівалентність особистості як психологічний феномен. *Психологія і суспільство*. 2001. С. 23–32.
2. Изард К. Э. Психология эмоций. *Путер*, 2007. 464 с.
3. Корнева Л. М. Мовна репрезентація невербальної поведінки героїв художнього твору та її роль у тексті. *Філологічні науки* : зб. наук. пр. 2011. № 1 (7). С. 114–120. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fil_nauk/2011_1/Korneva.pdf.
4. Лосева Л. М. Структурно-семантическая организация целых текстов. Одесса, 1973. 178 с.
5. Шаховский В. И. Значение и эмотивная валентность единиц языка и речи. Москва : Высшая школа, 1984. 215 с.
6. Alcott L. M. *Little Women*. London, 1996. 217 p.
7. Aristotle. *The basic works of Aristotle*. New York : Random House, 1941. 523 p.
8. Bronte A. *Agnes Grey*. London, 1996. 303 p.
9. Harris R. A. *Mother’s Love*. London, 2007. 424p.
10. Kant I. *Kritik der reinen Vernunft*. Stuttgart: Philipp Reclam Jun., 1966. S. 816.
11. Lazaurus R. S. *Psychological stress in the workplace*. New York : Select Press, 1991. 382 p.
12. Mendelson Ch. *When we were bad*. London, 2008. 325p.
13. Schneider R. *Thesen zur Dissertation “Zum Gefühlswert der Wörter”*, 2006. S. 327.

REFERENCES

1. Zelinska T. M. Ambivalentnist' osobystosti yak psykholoichnyi fenomen [Ambivalence of a personality as a psychological phenomenon] [Psychology and society]. 2001. P. 23–32 [in Ukrainian].
2. Izard K. E. Psikhologiya emotsyi [Psychology of emotions]. Piter, 2007. 464 p. [in Russian].
3. Korneva L. M. Movna reprezentatsiya neverbalnoyi povedinky heroyiv khudozhniogo tvoru ta yiyi rol' u teksti [Linguistic representation of the non-verbal behaviour of the heroes in the literary text]. *Philological sciences* : zb. sciences. pr. № 1 (7). 2011. P. 114–120. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fil_nauk/2011_1/Korneva.pdf [in Ukrainian].
4. Loseva L. M. Strukturno-semanticheskaya organizatsiya tselykh tekstov [Structural organization of the complete texts]. Odessa, 1973. 178 p. [in Ukrainian].
5. Shakhovskiy V. I. Znachenie i emotivnaya valentnost' edinic yazyka i rechi [Meaning and emotive valency of the speech and language units]. Moscow: Vyssh. shk., 1984. 215 p. [in Russian].
6. Alcott L. M. Little Women. London, 1996. 217 p.
7. Aristotle. The basic works of Aristotle. New York : Random House, 1941. 523 p.
8. Bronte A. Agnes Grey. London, 1996. 303 p.
9. Harris R. A. Mother's Love. London, 2007. 424 p.
10. Kant I. Kritik der reinen Vernunft. [Critics of the pure intellect] Stuttgart: Philipp Reclam Jun., 1966. S. 816. [in German].
11. Lazaurus R. S. Psychological stress in the workplace. New York : Select press, 1991. 382 p.
12. Mendelson Ch. When we were bad. London, 2008. 325 p.
13. Schneider R. Thesen zur Dissertation "Zum GefuhlsWert der Worter" [Thesis to the dissertation "Emotional tension of the word"]. 2006. S. 327 [in German].